

[Att leva med cancer](#)

Fertiliteten efter cancerbehandlingen

Ibland kan en cancerbehandling påverka fertiliteten. Då blir det svårare att få ägg eller spermier att fungera för att uppnå en graviditet. Men det finns metoder som kan användas för att försöka bevara fertiliteten.

Så påverkar olika cancerbehandlingar fertiliteten

De vanligaste behandlingarna vid cancer är cytostatika, strålning och operation. Alla kan göra det svårare att få barn.

Cytostatikabehandling påverkar fertiliteten

[Cytostatika](#) är ett samlingsnamn för flera olika läkemedel. De stoppar cancerceller från att växa och spridas. Även friska celler riskerar att påverkas, till exempel äggceller och sädesceller, som också kallas spermier.

Flera saker kan påverka risken för att cytostatika ska påverka fertiliteten, till exempel de läkemedel du får och de doser du får. Oftast innebär en ökad dos att risken ökar.

Åldern kan också ha betydelse om du har äggstockar. De blir känsligare med åren eftersom äggen blir allt färre. Därför kan det bli svårare för dig än för en yngre person att få barn efter behandling med cytostatika, trots att ni har fått samma dos av samma läkemedel.

Strålbehandling mot äggstockarna, testiklarna eller hjärnan

[Strålbehandling](#) påverkar fertiliteten om strålarna riktas mot könsorganen.

Även strålning mot hjärnan kan påverka fertiliteten. I hjärnan finns hypofysen som tillverkar de hormoner som behövs för att äggen och spermierna ska stimuleras att växa, mogna och fungera.

Det finns läkemedel som ersätter hormonerna som saknas efter strålbehandling så att det ändå går att få barn senare i livet.

Strålning mot livmodern

Strålbehandling mot livmodern kan göra det svårare eller omöjligt att bli gravid eller att bära en graviditet.

Operation av livmodern, äggstockarna eller äggledarna

Förmågan att få barn kan påverkas om du har opererats i livmodern, äggstockarna eller äggledarna. Du kan bli opererad på ett sätt som minskar risken om du har cancer som är i ett tidigt stadium.

Du kan inte längre bli gravid om livmodern har tagits bort.

Andra magoperationer

En operation i nedre delen av magen kan göra att det blir ärr som kallas sammanväxningar. Det är ovanligt, men ibland kan en sammanväxning påverka till exempel en äggledare så att det blir för trångt för ett ägg att passera genom den.

Operation av en testikel

Den sjuka testikeln brukar opereras bort om du har [testikelcancer](#). Den andra testikeln kan ha en nedsatt produktion av spermier.

Andra cancerbehandlingar kan också påverka fertiliteten

Immunterapi och målriktad behandling är ganska nya sätt att behandla en del cancer. Då används läkemedel som

fungerar på ett annat sätt än cytostatika. Det kommer att ta flera år innan det finns säkra svar på hur de läkemedlen påverkar fertiliteten.

Annat än cancerbehandlingen kan påverka

Ibland gör sjukdomen att fertiliteten blir nedsatt, till exempel vid testikelcancer.

Fertiliteten kan ha varit nedsatt redan innan du fick cancer. Var sjunde till var tionde person bland befolkningen i Sverige har problem med nedsatt fertilitet. Läs mer i artikeln om [ofrivillig barnlöshet](#).

Metoder för att skydda ägg eller äggstockar

Det finns några olika metoder för att försöka bevara fertiliteten. Du erbjuds att göra det om du är under 40 år och ska genomgå cancerbehandling eller har en sjukdom som kan påverka din fertilitet.

Äggstockarna kan flyttas

Äggstockarna kan skyddas med en operation om du ska få strålbehandling. Då flyttas de till övre delen av magen där de hamnar utanför det område som ska strålbehandlas.

En äggstock kan opereras bort och sparas

En äggstock eller en del av en äggstock kan opereras ut och frysas ned. Det kan vara ett alternativ till att få fram ägg att frysa ned om det är bråttom att börja med cancerbehandlingen. Den nedfrysta äggstocken eller äggstocksdelens tinas och sätts tillbaka i kroppen igen när du vill försöka få till en graviditet.

Ägg kan frysas befruktade eller obefruktade

Dina ägg kan plockas ut och sparas på samma sätt som vid provrörsbefruktning, som också kallas [IVF-behandling](#).

Äggen kan frysas ned obefruktade eller befruktade, som också kallas embryon. Det har ingen betydelse för chansen att det ska bli barn. Embryon får du bara använda om du har samma partner som bidrog med spermier när du blev sjuk.

Ibland är det alltför bråttom att börja med cancerbehandlingen för att hinna med den hormonstimulering som krävs innan äggen kan plockas ut.

Du får antiöstrogen som tillägg till hormonstimuleringen om du har en bröstcancertumör som behöver hormoner för att växa. Då är risken mycket liten att cancertumören växer på grund av hormonstimuleringen.

Om du är gravid när du får cancer

Graviditeten kan behöva avbrytas om den är i ett tidigt skede och du får cancer. Även då kan det gå att få hjälp som gör att du kan bli gravid igen när cancerbehandlingen är klar.

Metoder för att skydda spermier och testiklar

Du kan erbjudas att frysa in dina spermier före cancerbehandlingen om du är under 55 år och behandlingen kan påverka din fertilitet.

Spermierna kan tinas och användas vid en behandling med provrörsbefruktning, som också kallas [IVF-behandling](#).

Spermier kan tas direkt från testikeln

Ibland finns inga spermier i sädesvätskan. Då kan du i stället lämna ett vävnadsprov från ena testikeln. I vävnadsprovet kan det finnas spermier som går att frysa ned.

Skydd om du ska få strålbehandling

Du får ett skydd över testiklarna om du ska få strålbehandling. Skyddet är av bly som blockerar strålningen. Det kan också gå att skärma av strålningen om den behöver ges nära testiklarna.

Metoder för barn som ska få cancerbehandling

Än så länge saknas etablerade metoder för att bevara den framtida fertiliteten hos barn som är före puberteten när de

behöver cancerbehandling.

Hela eller delar av en äggstock eller en testikel kan opereras ut och frysas in.

Äggstocken kan senare tinas och sättas tillbaka vid en ny operation. Förhoppningen är att äggen ska utvecklas så att det går att få till en graviditet.

Testikeln är svårare att få igång på liknande sätt. Det beror på att testikeln inte innehåller några spermier, eftersom den opererades ut före barnets pubertet.

Prata med barnets läkare och läkare som är specialister i reproduktionsmedicin om du vill veta mer.

Chansen till graviditet

Chansen att få barn är ungefär 30 procent om frysta och tinade ägg eller spermier används i en IVF-behandling.

Hur vet jag om jag är fertil efter cancerbehandlingen?

Det kan vara svårt att veta om cancerbehandlingen har påverkat din förmåga att få barn. En del får besvär en tid efter behandlingen. Andra får till en graviditet trots att läkaren har bedömt att möjligheten är liten.

Undersökningar och stödbehandling om du har äggstockar

Det kan dröja flera månader innan mensen kommer tillbaka om den upphörde medan du fick cancerbehandling.

Du kan bli gravid trots utebliven mens, eller ha mens trots att du inte längre kan bli gravid.

En gynekolog kan hjälpa dig om du vill få en bedömning av din förmåga att få barn. Gynekologen undersöker dina äggstockar med [ultraljud](#). Du kan också [få lämna ett blodprov](#) för att mäta hormonvärden som kan vara ett tecken på att det finns ägg kvar.

Undersökningar och stödbehandling om du har testiklar

Prata med din läkare om vill lämna spermieprov efter din cancerbehandling. Provet undersöks för att se om det finns levande spermier och hur de rör sig. De spermier kan sällas ut om de är få, och användas vid en [IVF-behandling](#).

Läkaren kan också mäta halten av hormonet testosteron som behövs för att bilda spermier. Halten mäts i ett blodprov som du får lämna. Du kan få behandling med konstgjort testosteron om du behöver.

Spermieproduktionen kan ibland återhämta sig utan behandling. Det kan ske efter lång tid, ibland flera år.

Den framtida fertiliteten hos barn som har haft cancer

Ett barn som har haft cancer ska få komma på kontroll flera gånger under sin uppväxt. Då kan barnet få hormonbehandling om det behövs för att komma i puberteten, eller om fertiliteten är låg eller håller på att upphöra. Till exempel kan oregelbunden mens vara ett tecken på att fertiliteten håller på att upphöra helt för en ung person som har haft cancer som barn.

Barn med testiklar kommer oftast i puberteten som vanligt. Cancerbehandlingen kan ändå ha skadat spermieproduktionen. Spermieprov senare i livet kan visa om det finns spermier eller inte.

Du som har haft cancer som barn ska erbjudas remiss till en fertilitetssjukhus när du fyller 18 år så att du kan få fortsatt hjälp.

Undvik graviditet när du får cancerbehandling

Använd [preventivmedel](#) så länge cancerbehandlingen pågår och en tid efteråt. Risken för graviditet finns även om du får behandling som kan påverka fertiliteten. Cancerbehandling med strålning eller cytostatika kan vara skadlig för ett foster.

Prata med din läkare om vilket slags preventivmedel du kan använda, och när det kan vara lämpligt att försöka få till en graviditet efter cancerbehandlingen. Det är vanligt att behöva vänta ett halvår till ett år, men en del kan behöva vänta

längre.

Kan graviditeten påverka risken för mig eller barnet att bli sjuk?

Risken är mycket liten för att barnet eller du ska påverkas av att du har haft cancer.

Risken för barnet

Det är bara om du har haft en cancersjukdom som är ärftlig som det finns en risk att även barnet får cancer.

Det finns ingen eller bara en mycket liten risk för att barnet ska få någon missbildning därför att du har haft cancer.

Risken för återfall om du är gravid eller ammar

[Bröstcancer](#) är ibland beroende av samma hormoner som behövs om du är gravid eller ammar. Men graviditet eller amning verkar inte öka risken för att cancer ska komma tillbaka.

Adoption eller donerade könsceller

Det kan finnas andra möjligheter att få barn om din fertilitet har upphört.

Du kan få donerade ägg eller spermier

Det går att få donerade ägg eller spermier som används vid [IVF-behandling](#).

Adoption efter individuell bedömning

Du kan ansöka om att få adoptera ett barn. Då görs en utredning för att ta reda på om du är lämplig. Din hälsa och sjukdomshistoria är en del av utredningen.

Du kan få adoptera även om du har haft cancer. Det finns många cancersjukdomar där de flesta blir av med sjukdomen och har ett bra liv efter behandling.

Ofta behöver en specialistläkare skriva ett intyg om hur lång tid som har gått sedan cancerbehandlingen och hur stor risken är att sjukdomen ska komma tillbaka. Sedan gör socialtjänsten en individuell bedömning.

Du kan ansöka igen

Socialtjänsten beslutar med hjälp av de rekommendationer som Socialstyrelsens rättsliga råd ger om olika hälsotillstånd.

Du kan ansöka igen om du har fått avslag för att du har varit sjukskriven. Socialstyrelsens rättsliga råd och socialtjänsten kan göra en ny bedömning om du inte längre är sjukskriven och du har liten risk att få tillbaka cancer.

Olika regler för olika länder

Du kan bedömas olika om du vill adoptera från ett annat land. Det beror på vilket land du ansöker om att adoptera ifrån. Du kan läsa mer i texten om [adoption](#).

Tankar och känslor inför att försöka få barn

Det kan finnas många frågor som du känner att du behöver tänka över om du funderar på att försöka få barn. En del frågor har inga givna svar om vad som är rätt eller fel. Det kan kännas extra svårt om du har eller har haft en allvarlig sjukdom:

- Tänk om du får återfall och inte orkar vara en bra förälder när du får behandling igen – eller dör?
- Tänk om du avstår från att försöka få barn av rädsla för återfall och sedan lever ett långt och friskt liv, men utan barn?

Risken för återfall kan beräknas på ett ungefär, men bara genom att jämföra med andra personer som har haft samma typ av cancer som du. Det är en statistisk siffra som inte säger någonting om hur det kommer att bli för just dig.

Du kan också fundera över din situation i övrigt: Finns det människor i din närhet som skulle kunna vara ett stöd för dig

och barnet?

Ställ frågor och be om hjälp om den inte erbjuds

Din läkare eller annan vårdpersonal ska berätta för dig om cancerbehandlingen kan påverka din fertilitet. Du ska också få veta vilka alternativ som finns och få det stöd du behöver för att kunna ta beslut om hur du vill göra.

Du kan remitteras till en fertilitetsklínik på ett universitetssjukhus för att få komplett information om möjligheter och begränsningar av de olika metoder som finns för att bevara fertiliteten.

Prata med din [kontaktsjuksköterska](#) eller din läkare om du inte blir erbjuden en remiss till en fertilitetsklínik.

Du har rätt till stöd för att kunna ta beslut om ditt barns fertilitet

Det kan vara svårt att ta beslut om ditt barns fertilitet. Öron över barnets cancersjukdom kan göra att frågan om fertiliteten känns oviktig. Du kan vilja bespara barnet behandling som barnet själv har svårt att förstå nyttan med.

Du och barnet ska få möjlighet att prata om risker och möjligheter med en person som är specialist på fertilitet.

Informationen ska anpassas efter barnets ålder. Barn i puberteten har rätt att prata med en specialist utan att du som vårdnadshavare är med.

Både du och barnet kan få stöd av till exempel en kurator.

I texten [Hjälp med tankar och känslor vid cancer](#) finns tips på andra personer som kan vara ett stöd om du behöver prata.

MER PÅ 1177.SE

- [Vad är cancerrehabilitering?](#)
- [Råd och stöd vid cancer](#)

Senast uppdaterad:

2022-12-29

Redaktör:

Susanna Schultz, 1177.se, nationella redaktionen

Granskare:

Kenny Rodriguez-Wallberg, gynekolog och förlossningsläkare, Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholm

mer på 1177.se

[Cancer och sexualitet](#)

Cancer kan påverka din sexualitet på olika sätt. Tankar och känslor eller biverkningar av behandlingen kan förändra hur du trivs med dig själv eller med andra. Du kan också få svårare att ha sex på samma sätt som förut. Ofta går det att stärka lusten och förmågan att ha sex.

[Patientlagen](#)

Patientlagen är en lag som har tagits fram för dig som är patient. I lagen beskrivs bland annat vilken information du ska få om din vård.

På 1177.se får du råd om hälsa och information om sjukdomar och vilka mottagningar du kan kontakta. Logga in för att läsa din journal och göra dina vårdärenden. Ring telefonnummer 1177 för sjukvårdsrådgivning dygnet runt. 1177 ger dig råd när du vill må bättre.

1177 på flera språk

I

Om 1177

I

Kontakt

I

[Behandling av personuppgifter](#)

[Hantering av kakor](#)

[Inställningar för kakor](#)

1177 – en tjänst från [Inera](#).